

2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо усунення суперечностей у караності кримінальних правопорушень : Закон України від 13 липня 2023 року № 3233-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3233-20#n38> (дата звернення: 20.11.2023).

3. Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування обставин, що призвели до смерті судді Автозаводського районного суду міста Кременчука Полтавської області Лободенка Олександра Станіславовича та міського голови міста Кременчука Полтавської області Бабаєва Олега Мейдановича : постанова Верховної Ради України від 20 березня 2023 року № 2967-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2967-IX#Text> (дата звернення: 20.11.2023).

4. Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки : Закон України від 20 червня 2022 року № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text> (дата звернення: 20.11.2023).

5. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 року № 220. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-derzhavnoi-antykoriuptsiinoi-prohramy-na-20232025-t40323> (дата звернення: 20.11.2023).

6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 20.11.2023).

Сав'юк Олександр Васильович,
доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Герелюк Христина Василівна,
аспірант кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОМАГАННЯ ДИТИНИ ДЛЯ СЕКСУАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ В УКРАЇНІ

Безпека дітей, особливо в інтимній сфері, одне із пріоритетних завдань держави та суспільства. Тому включення до Кримінального кодексу України ст.156-1 було необхідним кроком, не тільки для імплементації Ланцаротської Конвенції про захист дітей, яку Україна ратифікувала ще у 2012 році, але і для забезпечення можливості нормального розвитку дітей у інтимній та сексуальній сферах [2].

Як показує аналіз останніх досліджень повідних вчених даними питаннями кримінально-правової характеристики кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи займалися такі вчені як М. І. Бажанов, Р. С. Біль, Л. П. Брич, О.О. Дудоров, О.М. Джужа, А. С. Лукаш, О. В. Харитоновна, С. В. Чмут, А. П. Шеремет та багато інших. Однак комплексного дослідження нового складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 156-1 КК «Домагання до дитини для сексуальних цілей» у цих працях авторами не зустрічалося. Проте варто відмітити і деяких молодих вчених, які уже приділили даному питанню увагу, почали досліджувати міжнародний досвід та навіть розкрили окремі питання грумінгу та кібергрумінгу. Це такі вчені як Н.О. Симоненко, Д.О. Куковинець, М.О. Колесник [4,5,6].

Кримінальний кодекс України було доповнено ст.156-1. Ця норма набула чинності 18 лютого 2021 року, і з цієї дати за домагання інтимного характеру стосовно дітей винним загрожує кримінальна відповідальність.

Варто зауважити, що зміни до законодавства є надзвичайно актуальними, адже діти все більше часу проводять у мережі Інтернет (навчання, пошук цікавої інформації або нових друзів тощо) і небезпека може застати зненацька, оскільки далеко не завжди незнайомці, що налагоджують дружні стосунки з дітьми є тими за кого себе видають. Так, згідно Аналітичного звіту по результатам кількісного дослідження на тему «Сексуальне насильство над дітьми та сексуальна експлуатація дітей в Інтернеті в Україні», що був складений за результатами дослідження проведеного МБО «Служба порятунку дітей» у партнерстві із Уповноваженим Президента України з прав дитини серед дітей (4700 опитаних) у період з 15 грудня 2020 року по 20 січня 2021 року абсолютна більшість респондентів (95,1%) мають доступ до Інтернету вдома; дві третини респондентів (67,9%) виходять у Інтернет за допомогою мобільного Інтернету; 41% користуються виходом в Інтернет у школі, і ще третина – підключаються до WI-FI у громадських місцях. Серед опитаних дітей, що зустрілись хоча б з однією із ситуацій сексуального насильства чи експлуатації за останній рік, всього чверть готова розказати дорослим про те, що з ними трапилось. Більшість розкаже батькам – майже 20% із всіх, хто готовий ділитись з дорослими; майже 5% розкажуть дорослому, із яким є довірливі стосунки; близько 1-2% розкажуть вчителю або психологу про те, що з ними сталося [7].

Домагання дитини для сексуальних цілей - це кримінальне правопорушення, яке визначається за наступними ознаками:

1. Дії, спрямовані на досягнення сексуальної задоволеності; кримінальне правопорушення домагання дитини для сексуальних цілей передбачає специфічні дії, що мають за мету задоволення

сексуальних потреб злочинця за допомогою дитини. Ці дії можуть включати сексуальний контакт, експлуатацію, сексуальні образи чи інші дії, що порушують недоторканість та права дитини.

2. Вік дитини: домагання дитини передбачає, що жертва є неповнолітньою особою. Вік, з якого особа вважається дитиною, визначається законодавством і може варіюватися в різних країнах по іншому.

3. Згода та воля дитини: важливо враховувати, що дитина не має відповідного рівня розуміння та згоди для сексуальних дій з дорослими. Домагання дитини передбачає використання її беззахисного стану та поневолення.

4. Психологічний ефект впливу на жертву: злочинцеві може бути висунуто звинувачення у тому, що його дії спричинили психологічний чи травматичний ефект на дитину. Це може включати пошкодження психічного стану, тривожність, депресію тощо.

5. Запобіжні заходи та покарання: законодавство передбачає певні запобіжні заходи та покарання для осіб, винних у домаганні дитини для сексуальних цілей, включаючи позбавлення волі та інші судові санкції.

Дане кримінальне правопорушення є серйозним порушенням прав та безпеки дітей, і вимагає належної уваги з боку суспільства та правоохоронних органів.

На нашу думку, є необхідність більш чітко і точно урегулювати питання кримінальної відповідальності за домагання дитини для сексуальних цілей, оскільки не все так однозначно у даній нормі, як здається на перший погляд, а саме:

- стаття не визначає чіткого поняття «домагання» та поняття «сексуальних цілей», що законодавець розуміє під даними термінами, можна тільки догадуватися;

- термін «домагання», сприймається і розуміється з визначення тільки як «пропозиція зустрічі», а як тут визначити сексуальні цілі, як довести що вони сексуальні, також не зрозуміло;

- законодавець також не передбачає у диспозиції статті, як об'єктивну сторону даного кримінального правопорушення саму «зустріч», а тільки «пропозицію зустрічі»;

- суб'єктом даного кримінального правопорушення законодавець бачить тільки повнолітню особу, невже неповнолітня особа, якій наприклад виповнилось шістнадцять років, не може вчинити згадані у кримінальній нормі дії по відношенню щодо малолітньої особи?

Тому зважаючи на викладене вище, можна прийти до висновку що є ряд не вирішених питань, на які потрібно дати відповідь.

Важливо наголосити, що боротьба з цими кримінальними правопорушеннями вимагає комплексних заходів, включаючи

профілактику та попередження, розробку відповідних освітніх програм, ефективну роботу правоохоронних органів та підтримку жертв. Суспільство має активно долучатися до цього процесу, щоб забезпечити безпеку та захист прав дітей від будь-якого насильства.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Ланцаротської Конвенції): Закон України від 18.02.2021 р. № 1256-IX. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2021, № 20, ст.187 / Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2849-IX від 13.12.2022 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927

3. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків : Закон України від 08.09.2005 р. № 2866-IV. Дата оновлення : 07.01.2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.

4. Симоненко Н. О. Кримінальна відповідальність за грумінг. Правова держава. 2022. № 45. С. 58–65.

5. Колесник М. О. Домагання дитини для сексуальних цілей: новелізіція кримінального законодавства / Марина Олександрівна Колесник // Правова наука і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Суми, 21-22 трав. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Сум. філ. – Суми: Видав. дім «Ельдорадо», 2021. – С. 88-90.

6. Куковинець Д. О. До питання встановлення кримінальної відповідальності за домагання дитини для сексуальних цілей. Право як ефективний суспільний регулятор. Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2021. 41 с.

7. Георгій Попов. Новели національного законодавства щодо відповідальності за «грумінг» / <https://www.hsa.org.ua/blog/novely-natsionalnogo-zakonodavstva-shhodo-vidpovidalnosti-za-gruming>